

Een vader en zijn zoons

Start met een filmpje: <https://www.youtube.com/watch?v=MdtEhFXeBTg>

Voorlezing Lukas 15:11-32 – De Verloren Zoon

Meestal zien we deze gelijkenis als een boodschap over bekering en vergeving. De oudste zoon is daarbij de negatieve persoon - hij gunt het de ander niet. Dat klopt. Maar wat hier gebeurt is veel meer dan bekering tot vergeving. In de context gaat het over God die op zoek is naar wat kwijt is geraakt. In eerdere gelijkenissen is een schaap en een geldstuk zoek. Daar gaat het niet over zonde, maar over waardeverlies. En daarmee verlies van bestemming, iets waardevols is kwijt en niet meer bruikbaar. Wij hebben de neiging om gelijkenissen te maken tot moraal-verhalen. Maar is dat wel de bedoeling?

Jezus sprak veel over het Koninkrijk van God. Daarover gingen bijna al zijn gelijkenissen. Hij riep op om dat Koninkrijk te zoeken - en daarvoor te leven. Het zoekgeraakte schaap was voor Hem niet zozeer een beeld van een zondaar, maar van een mens die niet leefde naar zijn of haar bestemming. Jezus zag mensen als schapen zonder herder en bedoelde daarmee als levend zonder hun volledige doel en potentieel. Dat kan inderdaad zijn doordat je er maar op los leeft – waarbij je mogelijk zelfs een immoreel of zelfs crimineel mens bent. Maar het kan ook zijn doordat je heel netjes voor jezelf leeft - zonder het leven te leven dat God bedoelt. Dit verhaal maakt duidelijk dat dit zo is voor de oudste zoon, hoewel deze altijd netjes binnen de lijntjes bleef.

Jezus had in zijn publieke optreden helemaal niet een moraliserende boodschap die zondaren een rot gevoel gaf. Een prachtig voorbeeld is de tollenaar Zacheus, die heulde met de vijand en zich verrijkte ten koste van zijn Joodse volksgenoten. Allen minachtten hem en wezen hem af. Maar Jezus zei niet: je bent een zondaar - je moet je bekeren en smeken om vergeving en genade. Nee, Hij zei: mag ik bij je eten. Jezus behandelde Zacheus daardoor met liefde en respect. Die boodschap kwam binnen bij Zacheus: ik ben van waarde - ik leef beneden mijn waarde - het kan anders - er is hoop voor mij. Zacheus ging weer leven als koningskind - naar zijn bestemming. En natuurlijk maakte hij daarbij ook zijn fouten goed ten opzichte van hen die hij had benadeeld en bestolen.

Jezus sprak over een verloren schaap, een verloren geldstuk, en een verloren zoon – over iets dat waardevol was maar kwijtgeraakt en daardoor verkerend in waardeloosheid.

Wij gebruiken deze gelijkenis soms helaas om iemand in de put te praten als verloren zoon die zijn leven moet beteren. Zo deed ik dat eens met één van mijn eigen zoons. En daar had ik later veel spijt van. Jezus gebuikt deze gelijkenis om te spreken over het herstel van relatie, van waarde en van bestemming.

Kijk nog eens naar dit verhaal. Wat doet de vader met de teruggekeerde zoon? Hij rept niet over zijn fouten. Hij bevestigt niet de zichzelf vernederende woorden van zijn zoon. Hij geeft hem schoenen – in die tijd en cultuur een beeld van de status van een vrije man ipv slaaf of knecht. De vader zegt: je was vrij en je bent nog steeds vrij – een vrij man. Hij geeft hem een feestgewaad - mogelijk van zijn vader - beeld van herstel van eer en waardigheid. En hij geeft hem een ring - in die cultuur een beeld van gezag (ring van de vader zelf?). Nu begrijp je vast beter waarom de oudere broer zo boos was.

Het is belangrijk om je te realiseren dat de Joodse toehoorders van Jezus hun bijbel heel goed kenden. Dat is wat voor ons nu het Oude Testament is. Alles in deze gelijkenis krijgt

bijzondere betekenis in dat bijbelse licht.

Neem die ring en dat gewaad. Allen dachten daarbij meteen aan wat staat in Genesis 41:42 - *“De farao deed zijn zegelring af en schoof hem aan de vinger van Jozef. Hij liet hem een linnen gewaad aandoen en hing een gouden ketting om zijn hals. Vervolgens liet hij Jozef rondrijden in zijn op één na mooiste wagen. Daarbij moest iemand voor hem uit lopen en roepen: 'Buig u neer!' Zo gaf hij hem de leiding over heel Egypte.”*

En, bovendien, gaat het in die geschiedenis ook niet over een broedertwist. Jozef die de voorkeur had van zijn vader Jakob. Jozef die dromen kreeg over zijn broers die voor hem bogen. Jozef, gehaat door zijn broers - verkocht – tot slaaf gemaakt – en later gevangene – dood gewaand door zijn vader – een verloren zoon! En deze zoon kwam ook terug bij zijn vader. En hij werd inderdaad gezagsdrager over zijn eigen broers. Maar hij werd ook de redder van zijn broers en zijn vader en zijn volk (en, en-passant, ook van heel Egypte).

Deze geschiedenis gaat over genade – over herstel van waarde en van eer - over een roeping met koninklijk gezag. Wat Jozef had gedroomd - dat bleek dus wel waar te zijn. Dat is lastig voor anderen: wie denkt hij wel niet dat hij is! Maar die uitverkiezing blijkt te zijn tot zegen en redding van anderen. En dat is altijd zo met de keuzes die God maakt. De keuze van God voor Jozef was moeilijk te accepteren voor zijn broers – maar was bedoeld tot zegen en redding – juist ook en allereerst voor zijn broers.

Vorige zondagen sprak ik over de priesterlijke roeping van Israel vanuit Exodus 19:4-6. Dat volk voelde zich waardeloos, maar God benadrukt hun waarde. Hij benadrukt liefde, uitverkiezing en hun bestemming als koninklijke priesters.

In de bijbel is die priesterlijke uitverkiezing en de bijbehorende broedertwist een rode draad. Dat begint al met Kain en Abel. God leek Abel te verkiezen boven Kain. En Kain wordt zo boos dat hij Abel doodslaat. De Joodse toehoorders van Jezus hebben daar vast ook aan gedacht, toen hij deze gelijkenis vertelde.

En zo ook de twee zoons van Abraham: Isaac en Ishmael. En daarna de twee zoons van Isaac: Jakob en Ezau. En ik sprak al over het drama tussen de zoons van Jakob.

En denk eens aan Mozes en Aaron – echt een dramatisch duo! Hun ouders hadden Mozes vele jaren gemist. Hij was egyptenaar geworden. Maar later ook nog een moordenaar en een vluchteling. Mozes was voor hen de verloren zoon. Aaron, daarentegen, was altijd thuis. En dat is belangrijk voor ouders. En dan is opeens Mozes terug. En nog wel als uitverkorene van God – als groot leider, profeet, priester. Hoe zou dat voor Aaron zijn geweest – als oudere broer het hulpje worden van de jongere broer? Maar Mozes wordt de redder van dit slavenvolk – en ook van zijn eigen broer.

Stel je voor – het drama voor de ouders! Je wilt als ouders dat je kinderen goede vrienden zijn. Dat was ook altijd ons gebed. En gelukkig zijn onze jongens dat overwegend ook geweest. Als het met één helemaal niet goed ging, dan kreeg hij hulp van de anderen. Daar zijn wij zo dankbaar voor. Maar hoe vaak is het niet helemaal anders.

Zo is de gelijkenis van de Verloren Zoon vooral een drama voor de vader. Eerst de zoon die jaren weg was en daarna de zoon die boos en afwijzend reageert. De Joodse toehoorders waren heel bekend met al die verhalen uit het OT – over broers tegenover elkaar en de pijn van hun ouders. En over hoe een teruggekeerde broer werd verkozen tot eer en heerschappij en daarmee juist de redder werd van zijn broers.

Zij hoorden niet allereerst een moraliserend verhaaltje, over zonde en bekering. Zij hoorden een boodschap van het weer waardevol maken van wat waardeloos was geworden. Israel was eens zo, maar werd in eer en waarde hersteld. Maar wat deed Israel daarmee? Was dit volk vervolgens weer geworden als die oudste zoon?

Stel wij zoeken een nieuwe voorganger voor deze gemeente. Wie zou je dan kiezen, de herstelde verloren zoon of de oudere broer die nooit fout was geweest? De oudere broer heeft de beste cv – de jongere zoon heeft geen onbesproken reputatie.

Waarom zou je kiezen voor de jongste zoon? Nou, deze had geen capsones meer – had nederigheid geleerd - bescheidenheid – en was nu in staat tot dienstbaarheid. Hij was door de diepte gegaan - kwetsbaar geworden - open en eerlijk – een zachter gemoed. Hij had zelfreflectie geleerd en was in staat om zichzelf relativeren. Hij zag zijn positie van gezag en rijkdom bij zijn vader niet meer als privilege, maar als genade.

Dit alles doet mij denken aan de zaligsprekingen van Jezus: Zalig zij die arm van geest zijn - die treuren - die zachtmoedig zijn. Want aan hen kan het Koninkrijk van God worden toevertrouwd. Jezus bedoelt: Hen kan ik vertrouwen met autoriteit en priesterlijke roeping. Zoals Mozes, die helemaal de mist in ging, maar daardoor als leider ook priester kon zijn. Terwijl Aaron altijd correct was geweest – officieel priester mocht worden – maar als leider helemaal de mist in ging.

Dat is het verhaal van de Verloren Zoon vanuit Gods perspectief. De weg van de verloren zoon was uiteindelijk de beste leerschool. Terwijl de weg van de oudere broer enkel leidde tot boosheid en gebrek aan genade. Wat is er nodig in ons hart om door God geroepen te kunnen worden? Hij heeft geen krachtpatsers en heilige boontjes nodig. Hij zoekt mensen die door de diepte heen zijn gegaan – die niets meer van zichzelf verwachten, maar in alles op Hem durven te vertrouwen.

Tot slot, hoe kunnen we dit in gebed brengen. Wij bidden steeds om Gods zegen. We willen dan iets van Hem in ons voordeel, of ter bescherming, of tot veiligheid. We gebruiken gebed als geluksbrenger en onheilsbehoeder. Zou dat wel werken? En zouden we zo ook voor onze kinderen moeten bidden?

Het beste gebed zegt: Neem mijn leven, gebruik het tot uw eer! Wat is mijn bestemming? Hoe mag ik U dienen? Ik wil gaan en U vertrouwen, wat het ook mag kosten. Zo zei ook de teruggekeerde zoon tot zijn vader: Ik verwacht niets meer van u – ik wil alleen u dienen – zegt u het maar. En dan zegt de vader – ook de hemelse Vader: nu ben je klaar! Ik geef je de vrijheid. Ik geef je eer en gezag. Je kunt dat nu dragen. Jij mag nu priester zijn in mijn koninkrijk van genade.

Laten we zo voor onszelf bidden tot God. En laten we zo ook voor onze kinderen bidden en vanuit dit besef omgaan met onze zoons en dochters. God heeft hen verschillend gemaakt. Ze zullen verschillende wegen gaan. Het zal soms gemakkelijker zijn om van de één meer te houden dan van de ander. Soms krijg je als ouders meer van de één dan van de ander. Maar God gaat zijn weg met ieder van hen. Soms lijkt Hij een voorkeur te hebben en rust er een bijzondere bestemming op één van onze kinderen. Vertrouw Hem maar. Geef je kinderen veel liefde – maak hen vertrouwd met Gods Woord – leer hen de waarde van genade en vertrouwen – leer hen los te laten – en God te vertrouwen.